

Тактики орієнтованості на учня, навчання на практиці, рихтування, співпраці й мотивації, які були описані вище, є лише частиною декількох концепцій навчання на основі діяльнісно орієнтованих завдань (TBLT) [3], [4], [6].

Список використаних джерел

- 1) Gass, S. M., & Mackey, A. (2006). Input, interaction and output: An overview. *AILA review*, 19(1), 3-17.
- 2) Long, M. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. Ritchie & T. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition* (pp. 413-468). Academic Press.
- 3) Long, M. (2015). *Second language acquisition and task-based language teaching*. West Sussex: John Wiley and Sons, Inc.
- 4) Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. New York: Oxford University Press.
- 5) Swain, M. (1995). Three functions of output in second language learning. *Principles and practice in applied linguistics: Studies in honor of HG Widdowson*, p.125-144.
- 6) Wills, D., & Wills, J. (2007). *Doing task-based teaching*. Oxford: University Press.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СОЦІАЛЬНО НЕОБХІДНА ЯКІСТЬ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА

Шепелюк Юлія Олексіївна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: молодші школярі, комунікативна компетентність, структура комунікативної компетентності.

Мета навчання сучасного інтегрованого курсу української мови та літератури полягає у формуванні комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвитку особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного, культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому і суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагаченні емоційно-чуттєвого досвіду, розвитку п'яти мовленнєво-творчих здібностей. Для досягнення мети необхідно чітко розуміти сутність та структуру комунікативної компетентності.

Мета публікації: проаналізувати літературні джерела щодо поглядів науковців на сутність і структуру комунікативної компетентності.

Матеріали та методи: аналіз, зіставлення поглядів науковців різних напрямів на сутність і структуру комунікативної компетентності; узагальнення й систематизація теоретичних даних – з метою з'ясування сутності та структури комунікативної компетентності.

Аналіз науково-методичних джерел. Опрацювавши та проаналізувавши наукову психолого-педагогічну літературу, ми дійшли висновку про те, що проблема формування комунікативної компетентності в молодших школярів є актуальною, її у своїх працях порушували Ф. Бацевич («Основи комунікативної лінгвістики»), Л. Бірюк («Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки»), О. Вашуленко («Формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання»), Н. Горбатова («Робота над текстом як засіб розвитку комунікативної компетентності молодших школярів»), О. Лобчук («Напрями роботи з розвитку умінь мовленнєвої діяльності у молодших школярів»), С. Машина («Формування комунікативної компетентності учнів») та багато інших. Крім того, низька досліджень спрямована на дослідження сутності та структури комунікативної компетентності. Так, І. Гушлевська проаналізувала сутність поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, Т. Кобзар досліджувала сутність поняття «комунікативна компетентність» з психологічної точки зору, М. Обозов дослідив психологію міжособистісних відносин, О. Семенюк, В. Паращук обґрунтували теорію мовної комунікації, К. Ткаченко дослідила змістово-структурові аспекти поняття «комунікативні уміння».

Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-методичних джерел дав змогу уточнити поняття «компетентність», «комунікативна компетентність», з'ясувати її сутність та структуру.

Встановлено, що серед науковців не має єдиного погляду на сутність понять «компетентність», «комунікативна компетентність». Так, у пораднику вчителя НУШ компетентність розглядається як динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь та інших особистих якостей, що визначають здатність особистості успішно здійснювати професійну або навчальну діяльність [5]. І. Гушлевська під компетентністю розуміє набуті особистістю знання, уміння, навички, способи діяльності, які необхідні для здійснення якісної, продуктивної діяльності [3]. На переконання І. Беґа, компетентність – це досвідченість суб'єкта у певній життєвій сфері. Науковець вважає, що розвиток компетентностей суб'єкта забезпечується педагогікою розвитку, а не педагогікою знань, умінь та навичок [1].

Компетентність людини проявляється під час діяльності, зокрема комунікативної. Встановлено, що феномен комунікативної компетентності досліджувався у соціальному, психологічному, лінгвістичному напрямках.

Представником соціального напрямку був М. Обозов. Він вважав, що комунікативна компетентність акцентує психічну зрілість людини, що визначає її соціальний інтелект. Тому в процесі формування комунікативної компетентності вирішальне значення має комунікативна здатність школяра, запас знань, який він використовує під час спілкування. Цю здатність дослідник розглядав у двох аспектах: організаційному (здатність учня обирати потрібний стиль спілкування, включатися та вміло підтримувати його) та знаннєвому (здатність використовувати набуті знання, уміння, багатий словниковий запас у різних ситуаціях спілкування) [6].

К. Ткаченко під комунікативною компетентністю розуміє здатність особистості до комунікації усіма її способами та проявами: вербально, невербально або мовчки з опорою на взаємодію із співрозмовником. Дослідниця виокремила такі складники комунікативної компетентності: вільне орієнтування в різних ситуаціях спілкування; вміння налагодити контакт з однолітками; здатність регулювати комунікативні дії;

наявність певної сукупності знань, умінь і навичок для організації конструктивного спілкування [7].

Отже, представниками соціального напрямку комунікативна компетентність розуміється як здатність до взаємодії з людьми в усіх її проявах.

З точки зору психологів, комунікативна компетентність – це здатність комунікатора входити у комунікативний зв'язок, визначили психічні та фізичні бар'єри комунікації, що можуть виникнути з боку мовця. Т. Кобзар виокремила когнітивну, виконавську, емоційну складники комунікативної компетентності, які передбачають наявність психологічних знань, перцептивних здібностей, умінь, навичок, соціальних установок, досвіду, системи ставлень особистості [4]. Відтак, психологами комунікативна компетентність трактується як сукупність комунікативних умінь, як досвід спілкування, комунікація регулюється психічними процесами.

М. Вашуленко розглядав сутність комунікативної компетентності з лінгвістичної точки зору. Він виокремив фонологічну, лексичну, морфологічну, синтаксичну та текстологічну складові комунікативної компетентності, які дозволяють входити, створювати та виходити із процесу спілкування. О. Семенюк вважає, що провідне місце у КК належить мовній компетентності, що складається зі знання мови та стратегічної компетентності. Її підскладниками є лексичні, граматичні, семантичні, фонологічні, орфографічні та орфоепічні здатності [2]. Таким чином, з точки зору лінгвістів комунікативна компетентність – це здатність здійснювати мовну діяльність.

Проведений аналіз літературних джерел дозволив виокремити такий покомпонентний склад КК молодшого школяра (рис.1.), який ми покладемо в основу нашого подальшого дослідження.

Рис. 1.1. Структура комунікативної компетентності молодшого школяра

Вважаємо, що розуміння сутності та структури комунікативної компетентності дозволить обрати найбільш ефективні технології її формування на уроках української мови у 2 класі.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. Виховання і культура. 2014. № 12 (17,18). С. 5–7.
2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
3. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Шлях освіти. 2014. № 3. С.22–24.
4. Кобзар Т. Комунікативна компетентність: психологічний підхід до проблеми. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/375/2/C1B26889.pdf> (дата звернення 12.02.24)
5. НУШ: Порадник для вчителя. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>. (дата звернення 28.01.24).

6. Обозов М. М. Психологія міжособистісних відносин. Київ, 2015. 191 с.
7. Ткаченко К. О. Змістово-структурові аспекти поняття «комунікативні уміння». Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Черкаси, 2018. № 10–11. URL: <http://pedejournal.cdu.edu.ua/article/download/3199/3388>. (дата звернення 2.02.24).

НАСТУПНІСТЬ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МІЖ ПОЧАТКОВОЮ ТА СЕРЕДНЬОЮ ЛАНКАМИ НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Шерудило Марина Павлівна,
вчитель початкових класів, спеціаліст
першої категорії Глухівської ЗОШ I-III ст.
№ 2 Глухівської міської ради Сумської
області

Ключові слова: українська мова, наступність, фонетика, програма, підручники.

Забезпечення неперервності освіти для людини можливе, якщо дотримуватися принципів послідовності між різними її етапами, зокрема між початковою та базовою середньою освітою. Оскільки загальна середня освіта переходить на нові терміни та вдосконалюється у відповідності зі зміненими вимогами, стає актуальним питання пошуку способів забезпечення цільового розвитку особистості на різних її рівнях. Концептуальні засади реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року проголошують побудову освіти усіх рівнів з максимальним урахуванням індивідуальних фізичних, психологічних, інтелектуальних особливостей дитини кожної вікової групи.

Здійснення освітнього процесу на засадах наступності та перспективності сприятиме повному та гармонійному розвитку самостійної, ініціативної та компетентної особистості на початкових етапах системи неперервної освіти протягом усього життя. Реалізація цих принципів у закладах початкової та базової середньої освіти полягає у забезпеченні єдності, взаємозв'язку та системної узгодженості мети, змісту, методів та форм організації освітнього процесу зі здобувачами освіти.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору».

Наступність – одна з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття освіти, яка має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних ланках освіти. Для деяких учнів мова може здаватися менш значущою через те, що вони вважають, що вже деякою мірою володіють у практичному розумінні мовою.

Відповідно до Типової освітньої програми, розробленої колективом під керівництвом О. Я. Савченко, метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток